

УДК 327.82:316.77(477)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.45.15>

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ

Валентина Кубко

<https://orcid.org/0000-0003-0433-2013>

*Національний університет «Одеська політехніка»,
кафедра міжнародних відносин та права
просп. Шевченка, 1, 65044, м. Одеса, Україна*

Проаналізовано сутність культурної дипломатії як складової публічної дипломатії у контексті стратегічних комунікацій України. Досліджено визначальні характеристики понять «стратегічні комунікації», «публічна дипломатія» та «культурна дипломатія».

Розглянуто інституалізацію стратегічних комунікацій та публічної дипломатії завдяки затвердженню Комунікаційній стратегії та Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України. Подано політику культурної дипломатії як системної та цілеспрямованої діяльності, що впливає на питання національної безпеки, зовнішньополітичних завдань та міжнародного іміджу, відкриває перспективи соціально-культурного, економічного розвитку держави, позитивно відзеркалюється на внутрішній політичній стабільності та баченні майбутнього.

Звернено увагу на необхідність координації та співпраці закордонних дипломатичних установ України з Українським інститутом, а також іншими державними органами, громадськими організаціями та агентствами, які розвивають культурну дипломатію.

Акцентовано увагу на актуальності застосування інструментів публічної дипломатії з метою просування національних інтересів України. Визначено основні завдання культурної дипломатії, умови та чинники, які є важливими для її розвитку.

Важливим аспектом для формування позитивного іміджу України у світі є UkraineNow – бренд, що покликаний демонструвати Україну як відкриту сучасну країну.

Зроблено висновки, що культурна дипломатія як інструмент «м'якої сили» визнається актуальним напрямком державної політики у зв'язку з необхідністю оперативного розв'язувати питання національної безпеки, позитивного міжнародного престижу, налагодження глобальних комунікацій.

Пріоритетним завданням за нинішніх умов є розширення державної культурної політики щодо популяризації ціннісних пріоритетів суспільного розвитку в умовах зовнішньої агресії і відповідно економічного спаду; суттєва протидія розповсюдженню деструктивних ідеологічних установок у громадській свідомості; підтримка ідентичності в теперішніх умовах.

Культурна дипломатія у складі публічної дипломатії має стати цілеспрямованою державною політикою, відкривати перспективи соціального, культурного та економічного розвитку держави, сприяти поширенню інформації про країну через проведення культурних і мистецьких заходів. Також завдяки інституалізації і координації діяльності культурних інституцій впливати на думку й поведінку закордонних партнерів відповідно до національних інтересів нашої держави.

Ключові слова: культурна дипломатія, публічна дипломатія, стратегічні комунікації, «м'яка сила», «жорстка сила».

На даний час стратегічні комунікації, публічна дипломатія як їх складова і, відповідно, культурна дипломатія є невід'ємними та ефективними механізмами реалізації державних інтересів України, в тому числі в інформаційній сфері.

Розвиток стратегічних комунікацій безпосередньо впливає на ефективність зовнішньої політики та національної безпеки України, особливо в сучасних умовах зовнішньої агресії. Актуальним є посилення співробітництва з Європейським Союзом та НАТО, які мають вагомий вплив на напрацювання у сфері стратегічних комунікацій на національному та регіональному рівнях.

До тематики стратегічних комунікацій зверталися такі вітчизняні дослідники, як Г. Почепцов, А. Баровська, Д. Дубов, С. Соловійов. Також наявна достатня наукова база, яка присвячена публічній дипломатії та її складовим, це вчені: В. Королько, В. Крутько, Є. Тихомирова, Є. Макаренко, О. Тищенко-Тишковець, В. Ціватий та ін. Роль культурної дипломатії у розвитку інститутів громадянського суспільства досліджують такі українські науковці, як С. Гуцал, Н. Мусієнко, О. Кучмій, Н. Сербіна, Я. Турчин, Т. Черненко, Г. Луцишин та ін. Зарубіжні вчені, які аналізують питання стратегічних комунікацій, публічної та культурної дипломатії: К. Пол, С. Тетхем, Дж. Віллард, Є. Онух, М. Кілбейн, Дж. Най, Я. Меліссен, Ф. Тейлор та ін.

Вважають, що поняття «стратегічні комунікації» з'явилося у 2001 р. після доповіді Вінсента Вітто, голови наукової ради з оборони (федерального консультативного комітету для надання незалежних консультацій міністрові оборони США). У доповіді «Report of the Defense Science Board Task Force on Managed Information Dissemination» було висловлено думку, що складні стратегічні комунікації («*sophisticated strategic communications*») можуть визначати порядок денний і створювати контекст, який сприятиме досягненню політичних, економічних та військових цілей [1].

Уперше інструментарій стратегічних комунікацій було чітко окреслено у 2009 р. генеральним секретарем Ради НАТО А. Расмусеном, який запропонував визначити стратегічні комунікації як «скоординоване і належне використання комунікативних можливостей і діяльності НАТО – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків із громадськістю, інформаційних та психологічних операцій у разі необхідності підтримки політики Альянсу, операцій і заходів та з метою просування цілей НАТО» [2].

У Доктрині зі стратегічних комунікацій Збройних Сил України зафіксоване визначення, яке дублює тлумачення із Доктрини НАТО: «Стратегічні комунікації – скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків з громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, інших суб'єктів інформаційної діяльності з метою виконання заходів, спрямованих на просування цілей держави» [3, с. 8; 5, с. 15]. Це поняття узгоджене і в інших документах України: у Военній доктрині України, Доктрині інформаційної безпеки України, а окремі аспекти розвитку системи стратегічних комунікацій окреслені також і в інших документах сфери безпеки та оборони.

Т. Черненко запропонувала таке визначення стратегічних комунікацій: процес застосування скоординованих комунікативних засобів інформаційного впливу із залученням зацікавлених сторін з метою досягнення стратегічних цілей держави [6, с. 66].

Стратегічна комунікація як процес із забезпечення національної безпеки держави здійснюється у трьох основних формах: зв'язки з громадськістю (PR), публічна дипломатія, інформаційні та психологічні операції. Звісно, сюди входять також комунікація із засобами масової інформації, протидія дезінформації, міжнародні та національні інформаційні заходи, цивільно-військове співробітництво, інформаційні заходи під час реалізації проєктів цивільно-військового співробітництва, розвідувальне забезпечення реалізації стратегічних комунікацій, діяльність у кіберпросторі (в тому числі у соціальних мережах), залучення ключових лідерів тощо. Цей перелік не є вичерпним і може включати інші види

інформаційно-психологічно-комунікаційної діяльності, які повинні діяти синхронно, але при цьому кожна зі своїми особливостями.

Так, зв'язки з громадськістю це діяльність, що спрямована на досягнення взаєморозуміння між людьми, соціальними групами, класами, націями, державами на основі цілеспрямованого формування громадської думки та управління нею. Як складова стратегічних комунікацій зв'язки з громадськістю орієнтовані, перш за все, на інформування зовнішнього реципієнта і повинні відповідати його базовим світоглядним установкам. Істотним доповненням зв'язків з громадськістю має бути публічна дипломатія, яка доповнює традиційну міждержавну дипломатію.

Вважається, що вперше термін «публічна дипломатія» вжив у 1965 р. Е. Гулліон у зв'язку із заснуванням Центру публічної дипломатії ім. Едварда Р. Мерроу (Edward R. Murrow). На той час центр визначив в одній із своїх праць, що «публічна дипломатія має справу із впливом суспільних соціальних установок на формування та здійснення зовнішньої політики. Це охоплює виміри міжнародних відносин поза традиційною дипломатією... включаючи формування урядами громадської думки в інших країнах; взаємодію приватних груп та інтересів в одній країні з такими в інших... та міжнаціональний потік інформації та ідей» [7, с. 3].

Як зазначає С. Гуцал у статті «Публічна дипломатія та стратегічні комунікації: визначення концептуальних основ» [8], до 2015 р. в Україні у науковому та експертному дискурсі було фактично відсутнє концептуальне наповнення публічної дипломатії або стратегічних комунікацій. Введення цих понять до Воєнної доктрини України чи укладання Дорожньої карти у сфері стратегічних комунікацій між РНБО України та Міжнародним секретаріатом НАТО, на жаль, також не сприяло внесенню ясності. Проте більшість дослідників та експертів цілком вмотивовано розглядають публічну дипломатію як складову стратегічних комунікацій.

За визначенням Державного департаменту США, публічна дипломатія – це «програми, що фінансуються урядом і спрямовані на інформування чи вплив на громадську думку зарубіжних країн через публікації, кінопродукцію, обміни у сфері культури, радіомовлення та телебачення» [9].

Дослідниця Т. Черненко зазначає, що освітні програми, наукові та культурні обміни, спільні публічні заходи, семінари, конференції, пресконференції, громадські дебати, різні проекти, дослідження, публікації, радіо-, теле-, кінопродукція та відкритий політичний діалог – усім цим інструментам надається надзвичайна вага у просуванні позитивного міжнародного іміджу США [6, с. 66].

Тобто, названі основні інструменти публічної дипломатії покликані донести необхідну інформацію про країну до світової громадськості. По суті цей напрям має вибудовуватися як ініційований та спланований державою системний комунікаційний процес з метою здійснення зовнішньополітичних інтересів через визначені канали комунікації і з використанням наявних інструментів.

Публічна дипломатія є інструментом м'якої сили, основна мета якої – за допомогою різних активів (освіти, культури, мистецтва, моди тощо) інформувати міжнародну громадськість, підтримувати контакти з іншими націями та загалом працювати над створенням позитивного міжнародного іміджу держави, просуванням її культурно-ціннісних, економічних та політичних орієнтирів. Нині публічна дипломатія розглядається як превентивний механізм у зовнішній політиці держави.

Публічна дипломатія України як цілеспрямована політика держави почала інституалізуватися після Революції гідності через створення тих можливих організацій, установ,

які б намагалися впливати на думку, поведінку наших закордонних партнерів відповідно до наших національних інтересів. Успішна розробка і реалізація публічної дипломатії вимагає високого рівня залучення усіх представників влади, державних і недержавних інституцій і відповідно їх скоординованої діяльності.

Про це свідчать також розроблені вперше в історії України «Комунікаційна стратегія» [10] та «Стратегія публічної дипломатії» [11]. Обидва документи затверджені рішенням Колегії МЗС 24 березня 2021 року. Представляючи Стратегію, Дмитро Кулеба зауважив: «...Вперше в єдиному документі систематизовано що, кому, коли і як Україна говорить про себе у світі: ключові меседжі, аудиторії, формати та канали комунікацій. Тепер зміцнення репутації України в світі буде не точковим, а системним, послідовним та цілісним».

У «Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки» зазначено, що публічна дипломатія є невід’ємною частиною стратегічних комунікацій держави. Публічна дипломатія – це система заходів, за допомогою яких держава комунікує з громадськістю інших держав та впливає на формування суспільної думки населення інших країн для просування своїх національних інтересів і реалізації зовнішньополітичних цілей. Інструменти публічної дипломатії дають змогу значно розширити охоплення аудиторії, будувати нові партнерства, залучати представників сфер, що перебувають за межами сфери впливу офіційних органів влади (неурядових організацій, бізнесу, аналітичних центрів, освітніх установ, молоді, лідерів суспільної думки та окремих громадян).

Стратегія визначає основними напрямками публічної дипломатії культурну, економічну, експертну, кулінарну, науково-освітню, спортивну і цифрову дипломатії. Реалізація стратегії вимагає збалансованого підходу до планування та реалізації проєктів та заходів у сфері публічної дипломатії, який не ґрунтується лише на культурно-гуманітарній співпраці та розвитку міжкультурних зв’язків з іншими країнами. Інструменти культурної та експертної дипломатії, серед іншого, використовують для просування теми протидії російській агресії (зокрема питань деокупації, порушення прав людини, дезінформації тощо) для політиків, держслужбовців, експертів і науковців іноземних країн, у рамках міжнародних організацій тощо.

Культурна дипломатія є одним з напрямів публічної дипломатії та політики «м’якої сили», метою якої є покращення впізнання України та її культурного розмаїття, формування позитивного ставлення громадян інших країн до України. Культурна дипломатія як напрям зовнішньої політики дає змогу популяризувати і ділитися національними здобутками та досвідом у сфері культури з громадянами інших країн, досягаючи кращого порозуміння та довіри.

У Стратегії публічної дипломатії зазначені такі виміри роботи суб’єктів публічної дипломатії у сфері культурної дипломатії: 1) просування сучасного українського кіно, особливо сприяння участі українських фільмів у міжнародних кінофестивалях; 2) просування сучасної української класичної та популярної музики, сприяння спільним міжнародним проєктам; 3) просування сучасного українського театру та перформативного мистецтва, зокрема через участь у міжнародних театральних фестивалях; 4) просування сучасної української літератури, сприяння участі України в провідних міжнародних книжкових виставках, сприяння перекладу та виданню творів українських письменників за кордоном; 5) сприяння видавничим проєктам для публікації іноземними мовами книг і брошур з популяризації історії та сьогодення України; 6) просування українського класичного і сучасного візуального мистецтва, зокрема

за допомогою виставкових проєктів за кордоном, мистецьких обмінів і колаборацій; 7) сприяння популяризації українських креативних індустрій, зокрема дизайну, моди, архітектури тощо; 8) презентація розмаїття українського мистецтва, зокрема представлення української культури й мистецтва в рамках міжнародних фестивалів, форумів, конференцій; 9) сприяння міжнародним дослідницьким проєктам у галузі культури й мистецтва, заохочення іноземних фахівців до вивчення української культури; 10) просування української культурної спадщини; 11) популяризація української мови у світі; 12) сприяння проєктам у галузі культури й мистецтва представників корінних народів і національних меншин.

У роботі за напрямом пропагується тісна координація та співпраця закордонних дипломатичних установ України з Українським інститутом, а також іншими державними органами та агентствами, зокрема Міністерством культури та інформаційної політики, Українським культурним фондом (УКФ), Державним агентством України з питань кіно (Держкіно), Державним агентством України з питань мистецтв та мистецької освіти (Держмистецтво), Українським інститутом книги (УІК), Українським інститутом національної пам'яті (УІНП) тощо, культурними інституціями, недержавними установами та організаціями, а також об'єднаннями закордонних українців [11].

Український інститут, відповідно до «Стратегії Українського інституту на 2020–2024 роки», здійснює свою програмну та проєктну діяльність для виконання стратегічних цілей: 1) покращення розуміння та впізнання України серед закордонних аудиторій; 2) забезпечення сталого запиту на експертну взаємодію з Україною; 3) зміцнення спроможності гравців української культури, освіти, науки та громадянського суспільства до міжнародної співпраці; 4) посилення залучення України до актуальних світових культурних процесів; 5) розширення поля використання української мови у світі [12].

Заснування Українського інституту збіглося в часі з появою цілої низки нових державних інституцій в гуманітарній сфері: Українського культурного фонду, Українського інституту книги, Національного фонду досліджень України, Українського інституту національної пам'яті; було зроблено стратегічне «перезавантаженням» Державного агентства України з питань кіно, Мистецького Арсеналу, Довженко-Центру та ін.; суттєвим розширенням програмної діяльності іноземних культурних інституцій (Гете-Інститут, Британська Рада), Представництва Європейського Союзу в Україні та міжнародних агенцій технічної допомоги.

Крім окреслених вище державних інституцій, у реалізації публічної дипломатії безпосередньо беруть участь: громадські організації та аналітичні центри (зокрема, ті, що активно працюють у сфері стратегічних комунікацій, зовнішньої політики, безпеки, молодіжної політики, прав людини, просування реформ, просування кримського порядку денного тощо); різноманітні культурні, освітні, наукові інституції та/чи ініціативи (державні і приватні); діаспора та закордонні українці; індивідуальні актори – фізичні особи (письменники, музиканти, художники, філософи, політологи, історики, журналісти та ін., які є активними учасниками комунікації з закордонними візаві і просувають меседжі, що відповідають українським національним інтересам). До акторів публічної дипломатії також часто відносять бізнес (щоправда, це залежить від того, чи розглядати економічну дипломатію під парасолькою публічної, чи ні) та окремі секторальні середовища, наприклад, працівники сфери ІТ, моди, дизайну тощо [13].

Як слушно акцентує О. Розумна, культурна дипломатія виконує такі функції: поширення інформації про країну через проведення культурних і мистецьких заходів, роботу культурних інституцій, популяризацію та пропаганду мови, мистецтва, культурної

спадщини й національної кухні; формування позитивного іміджу країни у світі; налагодження двосторонніх зв'язків із країною перебування; поширення політичного впливу у країнах перебування; сприяння економічному розвитку держави, вихід на нові ринки [14].

Одне з перших наукових визначень поняття «культурна дипломатія» запропонував американський вчений Мілтон Каммінгс як «обмін ідеями, інформацією, цінностями, системами, традиціями, переконаннями й іншими аспектами культури з метою сприяння розвиткові взаєморозуміння» [15].

Дослідниця О. Розумна розглядає культурну дипломатію як сукупність прийомів, методів і практичних заходів, що їх розробляють і реалізують органи зовнішніх відносин і/або інші уповноважені на те державні органи, які підтримують дипломатичну діяльність держави трансляцією зразків національної культури на зарубіжну аудиторію [14].

Культурну дипломатію часто розглядають саме як складник публічної дипломатії, тобто урядової діяльності, спрямованої на реалізацію національних інтересів і посилення власної безпеки через розуміння, інформування та вплив на закордонні аудиторії, а також розширення міжнародного діалогу.

Н. Сербіна та О. Кучмій визначають культурну дипломатію як наукову субстанцію та як реальність політики міжкультурного співробітництва, що має національну специфіку і технології здійснення, використовується як інструмент міжурядового співробітництва або «м'якого впливу» задля забезпечення національних інтересів на глобальному, регіональному і національному рівнях [16, с. 124].

Таким чином, культурна дипломатія – це форма м'якої сили держави, а отже, є важливим складником інструментарію міжнародних відносин. Вона дає змогу переконувати через культуру, цінності та ідеї, на противагу «жорсткій силі», яка діє з використанням військового чи економічного тиску. Поняття публічної та культурної дипломатії є близькими, оскільки саме через культуру нація розкриває світу свою ідентичність, представляє власні цінності та ідеї, апелює до емоцій та естетичних відчуттів.

Аналізуючи важливість «м'якої сили», Дж. Най описує три джерела – механізми, за допомогою яких країна може її застосовувати»: культура (за умови її привабливості для інших), політичні цінності (коли вони переважно збігаються в усіх учасників взаємодії) та зовнішня політика (коли вона розглядається як законна та має моральний авторитет) [17].

Культурна дипломатія може здійснюватися на трьох рівнях: державному (для просування національних інтересів через уряди чи інші органи влади), суспільному (громадські організації та фізичні особи розвивають можливості для взаємного культурного обміну) і приватному (реалізується приватними компаніями, зацікавленими в розширенні міжкультурної комунікації).

На думку Г. Луцишин, важливість розвитку культурної дипломатії полягає в тому, що суспільство відіграє провідну роль разом із органами влади, які розвивають міждержавну співпрацю, створюють мережі комунікації між представниками різних культурних, освітніх, мистецьких напрямів різних країн. Культурна дипломатія перш за все сприяє формуванню громадської думки щодо певної держави, закладає фундамент для подальшої співпраці, сприяє позитивному ставленню до інших народів та допомагає долати негативні стереотипи [18, с. 26].

Загалом, культурна дипломатія у практичному вимірі передбачає встановлення більш змістовних і динамічних міжнародних зв'язків, ніж дипломатія традиційна. Серед її сучасних візців – діяльність українських культурних представництв за кордоном, покликаних забезпечити присутність України в інформаційному просторі інших держав, створити надійне підґрунтя для регулярних культурних обмінів тощо.

Як слушно зауважила Т. Черненко, саме одним із важливих і вагомих елементів публічної дипломатії в національній системі стратегічних комунікацій мають бути інститути громадянського суспільства, що посилять можливості побудови демократичного соціально орієнтованого суспільства. Залучення до процесу стратегічних комунікацій інститутів громадянського суспільства створює нові можливості для додаткового розвитку суспільних відносин, бо, відповідно до принципу взаємодії, вони сприяють більш відкритим і прозорим відносинам між суспільством і державою [6, с. 68].

Ефективний розвиток інституту культурної дипломатії спостерігаємо в практиках Німеччини (Гете-Інститут), Франції (Французький інститут), Великої Британії (Британська рада), Італії (Інститут культури Данте Аліг'єрі), Іспанії (Інститут Сервантеса), Китаю (Інститут Конфуція), що позиціонують себе як країни з багатою культурною спадщиною. Закордонні відділи інститутів культурної дипломатії мають перевагу, адже розуміють характеристики іноземної аудиторії, її вподобання, національне місце в сучасному просторі світової культури. Саме інститути культури створюють мережу мовних курсів, бібліотек, організують фестивалі, виставки, започатковують культурні проекти, популяризують освіту й науку в країні акредитації та паралельно роз'яснюють політику своєї держави [19, с. 9].

Згадані установи є безумовними лідерами культурної дипломатії у світі, до сфери їхньої діяльності належить реалізація великих міжнародних культурних проєктів, об'єднання великих міжнародних спільнот, створення сприятливого простору для спілкування та обміну досвідом на міждержавному рівні. Та основним їх завданнями є лобювання зовнішньополітичних інтересів держави через забезпечення міжкультурних комунікацій, продукування цінностей у різних соціально-культурних контекстах [18, с. 27].

Досить вагомою складовою культурної дипломатії є масштабна міжнародна маркетингова кампанія українського уряду UkraineNow, яка стартувала в 2018 році. Її метою було сформувати бренд України у світі, залучити в країну інвестиції та покращити туристичний потенціал. Новий бренд покликаний продемонструвати Україну як відкриту сучасну країну, де відбувається все найцікавіше саме зараз. «Зараз» – це найважливіше слово для України сьогодні. Сучасні українці – вони про «зараз». Вони не чекають, не бояться. Вони діють та створюють саме зараз нові компанії, нові прогресивні бізнеси, нові кафе, ресторани, фестивалі, нові заводи, нові креативні академії та інноваційні технопарки. UkraineNOW створений, щоб показати сучасних українців і запросити до України подібних активних і рішучих людей з усього світу [10].

На думку О. Філатової, розвиток культурної дипломатії в державі – індикатор ефективності зовнішньополітичного курсу, запорука авторитетності на міжнародній арені. Основна мета культурної дипломатії України – формування через міжнародне співробітництво і міжкультурний діалог позитивного іміджу нашої держави. Її досягнення пов'язано із засвоєнням європейського досвіду, поєднанням історичного минулого і сучасного, зосередженням на стратегічній цілі – захисті національних інтересів [20, с. 56].

Нині в умовах прямої військової агресії, тривалої гібридної війни, донедавна браку системних кроків для формування релевантного міжнародного іміджу України стало напрочуд очевидним, що міжнародна спроможність країни як чинник її національної безпеки формується не лише завдяки військовій потужі, економіці чи геополітичним позиціям («жорстка сила» – *hard power*), але й через гуманітарний і культурний потенціал («м'яка сила» – *soft power*). Взаємодія державних та громадських акторів завдяки програмам культурного обміну, участі у різноманітних міжнародних мистецьких проєктах сприяє міжкультурному діалогу, комунікації через смислові, символічні речі та трансляції національної

самобутності на міжнародному рівні, допомагає підвищувати впізнавання України у світі та загалом відкривати нашу країну.

Зараз Україна проходить вкрай важкий етап, на якому життєвонеобхідно зберегти себе як державу і не тільки на політичному, але й на культурному рівнях, вирватися за межі імперських апетитів сусідньої держави та відновити історичний статус європейської держави.

Пріоритетним завданням за нинішніх умов є розширення державної культурної політики щодо популяризації ціннісних пріоритетів суспільного розвитку в умовах зовнішньої агресії і відповідно економічного спаду; суттєва протидія розповсюдженню деструктивних ідеологічних установок у громадській свідомості; підтримка ідентичності в теперішніх умовах. Найбільш важливим елементом інтеграції нашої держави в європейський і загальносвітовий політичний та економічний простір є методи культурної дипломатії, засновані на національній ідеї. Гармонійне суспільство з потужною системою цінностей може бути вибудоване лише завдяки переходу на інші естетичні орієнтири.

Таким чином, інституалізація культурної дипломатії є однією з умов формування політики публічної дипломатії як системної та цілеспрямованої діяльності, яка має вплив на питання національної безпеки та міжнародного іміджу, відкриває перспективи соціально-культурного, економічного розвитку держави, позитивно позначається на внутрішній політичній стабільності, спроможності усвідомлювати та планувати майбутнє. А стратегічні комунікації сьогодні є одним з основних напрямків впливу нашої держави для досягнення й захисту національних інтересів та протидії інформаційно-психологічним операціям і воєнній агресії. Культурна дипломатія відіграє в цьому процесі важливу роль, забезпечуючи не лише роботу із зовнішніми цільовими аудиторіями, а й залучаючи внутрішню громадськість до процесу генерування відповідного стратегічного контенту на експорт. Як предмет наукового дослідження і інструмент зовнішньо-політичної комунікації культурна дипломатія має національну специфіку і спрямована на забезпечення національних інтересів на глобальному, регіональному й міждержавному рівнях.

Список використаної літератури

1. Report of the Defense Science Board Task Force on Managed Information Dissemination. Washington: Office of the Under Secretary of Defense For Acquisition, Technology and Logistics, 2001. 85 p. URL: <https://uscpublicdiplomacy.org/sites/default/files/439736.pdf>
2. NATO Strategic Communications Policy, 2009. URL: <http://info.publicintelligence.net/NATO-STRATCOM-Policy.pdf>
3. Доктрина зі стратегічних комунікацій Збройних Сил України. Управління стратегічних комунікацій апарату головнокомандувача збройних сил України, 2020. 36 с.
4. Стратегічні комунікації у фокусі співробітництва Україна – ЄС – НАТО в сучасних умовах. Київ: Центр глобалістики «Стратегія XXI», 2019. 30 с.
5. Стратегічні комунікації для безпекових і державних інституцій : практичний посібник. Л. Компанцева, О. Заруба, С. Череватий, О. Акульшин; за заг. ред. О. Давліканової, Л. Компанцевої. Київ: ТОВ «ВІСТКА», 2022. 278 с.
6. Черненко Т.В. Сучасний вимір публічної дипломатії в системі стратегічних комунікацій. *Стратегічні пріоритети. Серія : Політика*. 2016. № 4. С. 64–71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sppol_2016_4_10
7. National framework for strategic communication. Report of the Federal government. White House, Washington, 2009. 16 p.
8. Гуцал С.А. Публічна дипломатія та стратегічні комунікації: визначення концептуальних основ. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2015. № 9. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2769

9. Strategic Communication Joint Integrating Concept. Department of Defence concept. Version 1.0. 07 October 2009. URL: https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/concepts/jic_strategiccommunications.pdf?ver=2017-12-28-162005-353
10. Комунікаційна стратегія Міністерства закордонних справ України. 2021. 15 с. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/communication-strategy.pdf>
11. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки. 2021. 17 с. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>
12. Стратегія Українського інституту на 2020-2024 роки. 2020. 50 с. URL: <https://ui.org.ua/strategy2020-2024/>
13. Бурейко Н. Публічна дипломатія в українському контексті: як освоювали «terra incognita»: аналітична записка. URL: <http://prismua.org.tilda.ws/publicdiplomacyukraine>
14. Розумна О. Досвід функціонування європейських інститутів культурної дипломатії: висновки для України. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1649/>
15. Milton C. Cummings. Cultural diplomacy and the United States Government: a Survey. Center for its Arts and Culture, 2003. 15 p.
16. Сербіна Н.Ф., Кучмій О.П. Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасної європейської держави. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 100(1). С. 122–131. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_100\(1\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_100(1)_21)
17. Nye J. S. Jr. «Soft power»: The Means to Success in World Politics. New York : Public Affairs, 2004. 208 p.
18. Луцишин Г., Гончарук А. Особливості розвитку культурної дипломатії України в сучасних умовах. *Humanitarian vision*. 2017. Vol. 3, Num. 1. С. 25–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2017_3_1_7
19. Культурна дипломатія: навч. посібник / за заг. ред. І.Б. Матяш, В.М. Матвієнка; Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ: ДП «ГДП», 2021. 252 с.
20. Філатова О.С. Культурна дипломатія України: досвід, проблеми та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Питання політології»*, 2021, випуск 40. С. 50–57.

CULTURAL DIPLOMACY IN THE SYSTEM OF STRATEGIC COMMUNICATIONS OF UKRAINE

Valentyna Kubko

<https://orcid.org/0000-0003-0433-2013>

*Odessa Polytechnic National University,
Department of International Relations and Law
Shevchenko ave., 1, 65044, Odessa, Ukraine*

The essence of cultural diplomacy as a component of public diplomacy in the context of strategic communications of Ukraine is analyzed. The defining characteristics of the concepts of "strategic communications", "public diplomacy" and "cultural diplomacy" were considered.

The institutionalization of strategic communications and public diplomacy were considered due to the approved Communication Strategy and Public Diplomacy Strategy of the Ukrainian Ministry

of Foreign Affairs. The policy of cultural diplomacy is presented as a systematic and purposeful activity that affects the issues of national security, foreign policy tasks and international image, opens the prospects of socio-cultural and economic development of the state, positively influences internal political stability and perception of the future.

Attention was drawn to the need for coordination and cooperation of foreign diplomatic institutions of Ukraine with the Ukrainian Institute, as well as other state bodies, public organizations and agencies that develop cultural diplomacy.

Attention is focused on the relevance of using the tools of public diplomacy in order to promote the national interests of Ukraine. The main tasks of cultural diplomacy, conditions and factors that are important for its development are defined.

An important aspect for the formation of a positive image of Ukraine in the world is UkraineNow – a brand designed to demonstrate Ukraine as an open, modern country.

It was concluded that cultural diplomacy as a tool of "soft power" is recognized as an actual direction of state policy in connection with the need to promptly resolve issues of national security, positive international prestige, and the establishment of global communications.

The priority task under the current conditions is the expansion of the state cultural policy regarding the popularization of the value priorities of social development in the conditions of external aggression and, accordingly, economic decline; significant opposition to the spread of destructive ideological attitudes in public consciousness; maintaining identity in current conditions.

Cultural diplomacy as part of public diplomacy should become a purposeful state policy, open up prospects for the social, cultural and economic development of the state, promote the dissemination of information about the country through cultural and artistic events. Thanks to the institutionalization and coordination of the activities of cultural institutions, influence the opinion and behavior of foreign partners in accordance with the national interests of our state.

Key words: cultural diplomacy, public diplomacy, strategic communications, «Soft power», «Hard power».